

Datum

2020-11-02

Vår referens

Emma Söderström

Utvecklingssekreterare

Emma.Soderstrom@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Förslag till Idéburet Offentligt Partnerskap, Värmestugor vintern 2020-21 ASN-2020-9831

Sammanfattning

Under vintern 2019–2020 hade arbetsmarknads- och socialförvaltningen ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Stiftelsen Skåne stadsmission och Fryshuset i Malmö med syfte att driva två värmestugor i Malmö under vintermånaderna.

Föreliggande ärende föreslår en ny överenskommelse för vintern 2020–2021. Partnerskapet omfattar två insatser, en värmestuga för unga mellan 18-25 år och en värmestuga för vuxna över 25 år. Insatserna föreslås att bedrivs under fyra vintermånader vintern 2020-2021, med start i december 2020 fram till och med 31 mars 2021.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att behovet av de akuta insatser som civilsamhällets organisationer erbjuder under föregående vintrar är väl dokumenterat och stärks av det faktum att flera myndigheter regelbundet hänvisat besökare dit. Förvaltningen bedömer att behovet kvarstår inför kommande vinter och anser att denna insats med fördel genomförs i samverkan med det civila samhällets organisationer.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner överenskommelsen om Idéburet offentligt partnerskap, Värmestugor vintern 2020-2021.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden uppdrar åt förvaltningsdirektören att underteckna överenskommelsen

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse ASN 2020-11-19 Förslag till idéburet offentligt partnerskap, Värmestugor, vintern 2020-2021

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2020-10-28

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2020-11-05

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2020-11-19

Beslutet skickas till

[Här skriver du vem beslutet ska skickas till efter att protokollet är justerat, ange funktion eller organisation. Uppgifterna överförs till protokoll och protokollsutdrag. I fliken expediera till, på ärendekortet, anger du fullständiga uppgifter som exempelvis e-postadress, som en information till nämndsekreteraren . Om beslutet inte ska expedieras, kan denna text och rubrik tas bort.]

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har mottagit initiativ från ett flertal aktörer inom civilsamhället att ingå ett Idéburet offentligt partnerskap avseende värmestugor i Malmö under vinterhalvåret. Insatserna är likvärdiga dem i den överenskommelse som undertecknades inför vintern 2019–2020 (ASN-2019-14616). Förvaltningen har i dialog med de idéburna organisationerna framarbetat ett förslag till offentligt idéburet partnerskap.

Erfarenhet från vintern 2019-2020

Erfarenheterna från värmestugorna har dokumenterats i Rapport *Värmestuga vuxen och ung 2019 – 2020* som finns bifogat ärendet. Organisationerna har inkommit med verksamhetsrapporter för föregående år samt en ekonomisk redovisning.

Värmestuga Vuxen

Värmestuga Vuxen drevs av Skåne Stadsmission och var öppen mellan den 19 december 2019 och den 15 april 2020. Totalt uppskattas att mellan 250 och 300 olika individer besökte värmestugan under vintern. Målgruppen var blandad avseende legal status, ursprungsland och livssituation. Skåne Stadsmission beskriver tre huvudsakliga målgrupper som kommit till värmestugan. Den största gruppen bland besökarna var EU-medborgare från Rumänien, den andra är personer som lever i missbruk och/eller psykisk ohälsa, och den tredje har varit äldre som lever i ekonomisk och eller social utsatthet.

Antalet matportioner som serverades på mötesplatsen var cirka 4000 under hela perioden, det är en minskning jämfört med året innan 2018-2019 då det serverades cirka 6000 portioner mat under samma period.

Det totala antalet besök, både som kommer och äter och som stannar över natten, var 4 562 i år jämfört med 6 144 föregående år. Lokalens placering tros vara orsaken till det minskade besöksantalet då värmestugan tidigare år funnits centralt vilket medfört att många som inte hade ett akut behov en värmestuga, ändå lockades dit för social tillvaro, en varm plats eller av nyfikenhet. Värmestugans placering i år har gjort att det i högre grad varit de som verkligen behövt en plats att vila på nattetid som kommit dit enligt Skåne Stadsmission. Antalet nattvillande har varit ungefär samma som tidigare år, det vill säga 38 personer i genomsnitt som besökte värmestugan per dygn det var öppet, varav 28 i genomsnitt stannade hela natten.

Värmestuga Ung

Värmestuga Ung drivs av Fryshuset Malmö i samverkan med de andra organisationerna som

nämns i överenskommelsen. Till värmestuga Ung var besökarna i huvudsak ungdomar i utsatthet som kommit till Sverige som ensamkommande barn och antingen var tillståndssökande eller fått tillfälligt uppehållstillstånd enligt nya gymnasielagen. Värmestugan mötte också unga som levde i Sverige utan tillstånd, asylsökande i väntan på beslut eller i väntan på verkställighet av utvisning. Till värmestuga Ung sökte sig också unga med psykisk ohälsa och flera som av olika anledningar haft men avbrutit insatser från socialtjänsten. Bland besökarna uppskattar Fryshuset att 90 procent har ett aktivt missbruk av droger, främst heroin och dessutom hade många psykisk ohälsa.

Erfarenheterna från vintern 2019 - 2020 visar på att många av besökarna till båda värmestugorna lider av psykisk och fysisk ohälsa i större utsträckning än normalpopulationen. De idéburna organisationerna vittnar om att myndigheter flera gånger i veckan hänvisade människor till värmestugorna. Hänvisning kom främst från Malmö stads sociala jour, men även andra myndigheter.

Det genomsnittliga antalet besök till Värmestuga Ung var totalt cirka 4 400 per dygn varav cirka 2 100 stannade över natten. Detta innebär i genomsnitt 36 besök per dygn varav 18 stannade hela natten.

Samverkan

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen och organisationerna har träffats en gång i veckan i styrgruppen under vintern för uppdatering om målgrupper samt om driftfrågor och samverkan med arbetsmarknads- och socialförvaltningens verksamheter. Styrgruppen har också haft besök av flera kommunala verksamheter så som social jour och fältarbetarna i Malmö stad. Dessa har också regelbundet besökt Värmestugorna under tiden de hade öppet.

Med anledning av att det i januari 2020 framkom uppgifter i media angående föreningen Kontrapunkt inledde förvaltningen en särskild utredning kring föreningens medverkan i partnerskapet. Utredningen (ASN-2020-3463) fastslog ett antal åtgärder som föreningen behövde åtgärda innan förvaltningen kunde ta ny ställning till samarbete. Med anledning av att ingen av de beslutade åtgärderna vidtagits har föreningen inte ingått i dialogen inför ett nytt partnerskap och kommer inte att medverka i partnerskapet kommande vinter.

Covid-19

Med anledning av covid-19 genomfördes riskhanteringsplaner för båda värmestugorna. Värmestugorna begränsade antalet till max 50 personer vid samma tillfälle. Det blev också möjligt att hämta matpåsar istället för att äta på plats. Alla som kom in i lokalerna fick också handsprit i dörren och instruktioner för att sköta hand-hygien. Vid något tillfälle visade någon besökare förkylningssymptom och kunde då hänvisas till ett enskilt rum.

Civilsamhällets organisationer har rapporterat en ökad psykisk ohälsa i målgruppen under vintern/våren och mindre tillgång till de platser där målgruppen normalt håller till, som till exempel köpcentrum, centralstationen. Verksamheter och platser som stängt där de tidigare skötte sin hygien. Organisationerna upplever också att det i målgruppen funnits en stor oro att de insatser för målgruppen som hållit öppet skulle stänga.

Skåne Stadsmission och Fryshuset i Malmö har erhållit särskilda medel (1 400 000 kr respektive

1 000 000 kr) av Kommunstyrelsen för kostnader i samband med Coronapandemin och för att säkerställa att insatser ska finnas för de mest utsatta under 2020 och fram till stängningen av värmestugorna i mars 2021. (STK-2020-937)

Sammanfattning av partnerskapen

Överenskommelsens målgrupper är personer som vistas i Malmö och befinner sig social och ekonomisk utsatthet med begränsad tillgång till det generella sociala trygghetssystemet.

Berörda ideella organisationer gör ingen skillnad på människor avseende uppehållsstatus i landet eller anledning till varför behovet finns, utan välkomnar alla som har ett behov av de insatser som erbjuds med undantag från nedanstående avgränsningar.

Insatserna föreslås att bedrivs i form av två värmestugor, en för vuxna över 25 år och en för unga mellan 18-25 år. Respektive värmestuga kommer att erbjuda viloplatser nattetid samt varm mat kvällstid och frukost. Värmestugorna kommer att vara öppna vintertid under perioden december 2020 till och med den 31 mars 2021.

Samverkan mellan idéburna organisationer i partnerskap med Malmö stad bedrivs i form av regelbundna samverkansmöten.

Ekonomi och budget

Den beräknade budgeten för att driva två värmestugor under perioden december 2020 till och med den 31 mars 2021 uppskattas till 6 867 000, varav de idéburna organisationerna själva bidrar uppger att de bidrar med cirka 2 126 000 sammanlagt i form av egen arbetstid och vad det skulle kostat om volontärerna var betalda. Arbetsmarknads- och socialnämndens sammanlagda finansiering uppgår till 4 725 000.

Arbetsmarknads- och socialnämndens finansiering för Värmestuga Vuxen

Personalkostnader	1 710 000
OH kostnader (15% av pers. kostnader)	250 000
Övriga kostnader (städ, larm, kommunikation, material mm)	94 000
Hyra (extern och intern)	170 000
Matkostnader	176 000
Bygglov och ev. brandskyddsutredning	100 000
Totalt	2 500 000

Arbetsmarknads- och socialnämndens finansiering för Värmestuga Ung

Personalkostnader	1 700 000
OH kostnader	100 000
Övriga kostnader (städ, larm, kommunikation, material mm)	100 000
Hyra	100 000
Matkostnader (middag och frukost)	225 000
Totalt	2 225 000

Förvaltningen har fört dialog med berörda organisationer om möjliga kostandsanpassningar för Värmestugorna. Dels med hänsyn till förvaltningens ekonomiska situation, dels med hänsyn till att Värmestugor är en förhållandevis kostsam lösning i jämförelse med lösningar som inte kräver nattpersonal.

Under föregående år var arbetsmarknads- och socialnämndens sammanlagda finansiering under perioden 4 925 000 kr, årets föreslagna finansiering innebär en minskning med sammanlagt 200 000. Bland annat har matkostnader och kapacitet att ta emot besök anpassats till erfarenheterna från föregående år.

I överenskommelsen föreslås att:

Arbetsmarknads- och socialnämnden finansierar Värmestugan Vuxna med ett maxbelopp på 2 500 000 för perioden 1:a december 2020 till och med den 31 mars 2021. Av beloppet är 100 000 reserverat för eventuella kostnader uppkomna vid ansökan om bygglov och brandskyddsutredning.

Arbetsmarknads- och socialnämnden finansierar Värmestugan Ung med ett maxbelopp på 2 250 000 för perioden för perioden 1:a december 2020 till och med den 31:a mars 2021.

Överenskommelserna kan förlängas med ytterligare ett år. Samtliga parter ska skriftligen godkänna en sådan förlängning av överenskommelsen senast september 2021. Dialog och förhandling kring en eventuell förlängning av överenskommelserna eller andra insatser för målgruppen i samverkan sker under våren 2021.

Kommunens ansvar

I de fall det konstateras att personer inte har rätt till ekonomiskt bistånd eller bistånd i form av boende är socialtjänstens ansvar begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer när personen vistas i kommunen. Begreppet akuta situationer avser framför allt situationer som uppstår oväntat och oförutsett. Det handlar om att personer inte ska frysa, svälta eller sakna tillgång till tak över huvudet för natten samt ha förutsättningar för att kunna sköta en grundläggande hygien. Akut bistånd prövas för kort period.

Kommunerna kan inte avsäga sig detta yttersta ansvar genom att hänvisa enskilda till frivilligorganisationer, däremot kan en kommun samarbeta med frivilligorganisationer för att säkerställa att exempelvis behov av tak över huvudet blir tillgodosett.

Utifrån den i Barnkonventionen formulerade principen om barnets bästa har kommuner en skyldighet att säkerställa att alla barn i möjligaste mån har det lika bra. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Barnfamiljer ska aldrig vara hänvisade till härbärgen eller värmestugor. Kommunens sociala jour ska alltid kontaktas om ett barn eller en barnfamilj söker sig till värmestugorna.

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att de idéburna organisationernas insatser kompletterar socialtjänstens yttersta ansvar genom att erbjuda, mat och tak över huvudet och värme lättillgängligt under årets kallaste månader. Förvaltningen ser positivt på att det akuta behovet av nöd under vintermånaderna delvis avbyråkratiseras genom samverkan med idéburen sektor. Värmestugor erbjuder hög tillgänglighet då människor kan söka sig dit utan en föregående individuell prövning av bistånd.

Förvaltningen bedömer att behovet av de akuta insatser som civilsamhällets organisationer erbjuder under föregående vintrar är väl dokumenterat och stärks av det faktum att flera myndigheter regelbundet hänvisat besökare dit. Förvaltningen bedömer vidare att behovet kvarstår inför kommande vinter och anser att denna insats med fördel genomförs i samverkan med de organisationer som ingår i partnerskapet.

Den utvecklade samverkan som partnerskapet innebär har möjliggjort ett förbättrat samarbete mellan socialtjänst och de idéburna organisationerna, vilket lett till att fler individer, när det har varit möjligt, kunnat få insatser från socialtjänsten och gått vidare i andra lösningar.

Ekonomiska konsekvenser för förvaltningen

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen prognostiserar ett ekonomiskt underskott för 2020 och arbetar aktivt med åtgärder för en budget i balans. Med hänsyn till innevarande års underskott bedömer förvaltningen det inte som möjligt att finansiera överenskommelsen inom befintlig budgetram för arbetsmarknads- och socialnämnden utan att riskera ett underskott.

Förvaltningens bedömning är att antalet nödprövningar hos socialtjänsten skulle öka ytterligare om inte en värmestugelösning kan erbjudas, men kan inte göra en tillförlitlig bedömning av om ökade kostnader för nödprövningar skulle överstiga kostanden för att bedriva Värmestugor. Samtidigt bör det mervärde idéburna organisationer tillför i form av volontärer, flexibilitet och möjlighet att erbjuda en trygg och tillgänglig plats för vila och värme beaktas utöver kostnadseffektivitet.

Ansvariga

Jonas Magnusson Enhetschef

Rebecca Bichis Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef